

Kirkjuþing 2020-2021.

2. mál- þskj. 2.

Skýrsla um fjármál Þjóðkirkjunnar-Biskupsstofu.

(Lagt fyrir 60. kirkjuþing 2020-2021).

Flutt af kirkjuráði.

Frsm. Svana Helen Björnsdóttir.

Fjármál þjóðkirkjunnar

Umtalsverðar breytingar hafa verið gerðar á skipulagi fjármála þjóðkirkjunnar í kjölfar nýs viðbótarsamningsins við Kirkjujarðasamkomulagið sem samþykktur var á kirkjuþingi síðla árs 2019.

Í ársbyrjun 2019 var bókhald kirkjumálasjóðs, jöfnunarsjóðs og kristnisjóðs fært frá ríkisbókhaldskerfinu Orra yfir í bókhaldskerfið Navision. Bókhald Biskupsstofu var áfram fært í ríkisbókhaldinu. Í ársbyrjun 2020 hætti þjóðkirkjan að vera hluti af ríkisbókhaldinu og öll launavinnsla var færð til fjármáladeildar kirkjunnar í stað Fjárslu ríkisins áður. Ríkið greiðir nú framlag sitt fyrsta virka dag hvers mánaðar inn á bankareikning Þjóðkirkjunnar – Biskupsstofu með kennitölu 460169-6909. Þessar breytingar kröfðust talsverðar endurskipulagningar á verkefnum fjármáladeildar og er sú vinna enn í gangi. Verið er að endurskrá öll verkferli fjármála með aðstoð fagaðila. Rekstur Þjóðkirkjunnar – Biskupsstofu er nú allur á einni kennitölu og verður eitt ársuppgjör fyrir árið 2020 í stað fjögurra uppgjöra árin áður.

Árið 2020 hefur verið mikið álag á fjármáladeild við endurskipulagningu og „hönnun“ bókhalds á sama tíma sem verið er að vinna upp eldri verkefni. Verið er að skipuleggja bókhaldið eftir sviðum, deildum og verkefnum, fjárhagsáætlunin er sett upp á sama hátt svo auðvelt verði að bera saman rauntölur og áætlun.

Svið Þjóðkirkjunnar-Biskupsstofu eru fimm, þjónustusvið, rekstrarsvið, fasteignasvið, fræðslusvið og úthlutanir. Undir hverju sviði eru deildir og undir deildum eru verkefni. Hvert svið hefur einn sviðsstjóra sem ber ábyrgð á að hans svið standist fjárhagsáætlun og að kostnaður deilda verði ekki umfram heimildir. Þjóðkirkjan notar rafrænt samþykktakerfi reikninga og eru deildastjórar með samþykktahæimildir á þeim reikningum sem þeir stofna til en sviðsstjórar samþykkja alla reikninga yfir 100 þús. krónum.

Enn er verið að skipuleggja deildir undir svið. Markmiðið er að raða deildum saman eftir eðli verkefna en áður höfðu sjóðirnir lögbundin hlutverk og verkefnin röðuðust á sjóðina eftir þeim hlutverkum.

Kirkjuþing skipaði framtíðarnefnd sem meðal annars gerði tillögur að nýjum starfsreglum um fjármál en þær starfsreglur verða lagðar fram til samþykktar á þessu þingi.

Fjárhagsáætlun fyrir árið 2021 var unnin með aðstoð frá ráðgjafasviði KPMG en hún er í fyrsta sinn lögð fram á kirkjuþingi til umfjöllunar og samþykktar. Fjárhagsáætlunin var unnin af

fjármálastjóra og starfsmanni KPMG í samráði við starfsdeildir og eftir kostnaðarliðum núlíðandi árs, þ.e. 2020.

Eftir fyrstu drög að fjárhagsáætlun ársins 2021 var tekjuhalli áætlunarinnar um 183 millj. kr. Ljóst er að Þjóðkirkjan – Biskupsstofa lendir í fjárhagserfiðleikum ef ekki verður gripið til aðgerða strax og þessari þróun snúið við.

Fundur var haldinn um málið með forseta kirkjuþings, formanni fjárhagsnefndar kirkjuþings, Biskupi Íslands, skrifstofustjóra, fjármálastjóra og framkvæmdastjóra kirkjuráðs. Kirkjuráð fundaði einnig um málið. Niðurstaða þessara beggja funda var að skera niður kostnað eins og hægt er en jafnframt að huga að öðrum aðgerðum sem snúa rekstrinum við til framtíðar.

Ljóst er að greiðsla ríkisins til kirkjunnar reiknast eftir launahækkunum líðandi árs en ef laun presta hækka umfram þá hækkun er strax kominn rekstrarhalli. Ein helsta leiðin til að mæta þessum halla er að fækka prestsembættum því launakostnaður er lang stærsti hluti rekstrarkostnaðar.

Móta þarf verklag við gerð og samþykkt fjárhagsáætlana kirkjunnar en verið er að vinna að tillögum um slíkt verklag. Tillagan ætti að liggja fyrir á næsta kirkjuþingi.

Frumvarp til fjárlaga ríkisins fyrir árið 2021 liggur ekki fyrir og því þarf að áætla fjárhæð greiðslu ríkisins vegna viðbótarsamnings ríkis og kirkju í fjárhagsáætlun kirkjunnar fyrir árið 2021.

Fjármál sókna

Þar sem frumvarp til fjárlaga næsta árs liggur ekki fyrir er ekki hægt að segja fyrir um hvert sóknargjaldið verði árið 2021, en sóknargjaldið eru nú 975,- kr. á einstakling á mánuði.

Upplýsingar um hvernig tekjuskattsstofn ríkisins skiptist og hversu hátt sóknargjaldið er af tekjuskattinum eru ekki aðgengilegar almenningi. Þetta gerir ríkinu auðvelt fyrir að skerða sóknargjaldið og almenningur lítur svo á að um framlag frá ríkinu sé að ræða en ekki endurgreiðslu á innheimtu gjaldi.

Til að reikna út hversu hátt sóknargjaldið á að vera, samkvæmt lögum um sóknargjöld, þarf að reikna upp stofn frá árinu 1997 en stofn sóknargjaldsins það árið var 400,24 kr. á einstakling á mánuði. Þessi stofn á að verðbætast árlega eftir hækkun meðaltekjuskattsstofns einstaklinga á öllu landinu á milli tekjuára. Þessi verðbreytingastuðull fæst með því að deila fjölda framteljenda í tölur frá Ríkisskattsstjóra um tekjuskattsstofna á ári.

Leggja þarf áherslu á að fá ríkið að samningaborðinu til að semja um sóknargjöldin. Ljóst er að fjárhagsstaða sókna fer versnandi vegna langvarandi skerðinga og því miður er leiðrétting sóknargjalda ekki í sjónmáli.

Huga þarf að möguleikum sókna til að auka tekjur sínar með ýmsum öðrum leiðum en með hækkun sóknargjalda. Mikilvægt er að hefja umræðu um þessi mál strax og nauðsynlegt að grípa til aðgerða sem fyrst.

Rekstrarafkoma Þjóðkirkjunnar 2019

Biskupsstofa

157,3 millj. kr. tekjuafgangur var á rekstri Biskupsstofu á árinu 2019. Afturvirk launaleiðrétting vegna ársins 2017 var færð til gjalda árið 2018 og skapaði rekstrarhalla það ár en kom síðan til leiðréttingar á tekjum á árinu 2019.

Annar rekstrarkostnaður hækkaði um 81,3 millj. kr. á milli ára, þar af hækkuðu leigugjöld um 23,7 millj.kr. og aðkeypt þjónusta hækkaði um 16,4 millj. kr.

Lausafjárstaða Biskupsstofu var þrátt fyrir allt nokkuð sterk í lok árs 2019. Handbært fé lækkað þó um 96 millj. kr. og nam um 259 millj. kr. í lok árs 2019. Biskupsstofa skuldaði ekki öðrum sjóðum kirkjunnar um áramótin 2019 og 2020, en átti kröfu á Kirkjumálasjóð í árslok.

Kirkjumálasjóður

Ársreikningur kirkjumálasjóðs fyrir árið 2019 er í vinnslu en eftirfarandi fjárhæðir eru samkvæmt drögum að uppgjöri. Uppgjörið er langt komið og ekki er gert ráð fyrir verulegum frávikum.

Lausafjárstaða kirkjumálasjóðs er ekki góð. Halli ársins var um 53,8 millj. kr. og hefur sjóðurinn verið rekinn með viðvarandi halla undanfarin ár.

Tekjur ársins 2019 lækkuðu óverulega á milli ára og námu um 424,5 millj.kr. Rekstrargjöld lækkuðu um 57,9 millj. kr. á milli ára og námu um 465,3 millj.kr. Vaxtagjöld námu um 13,1 millj. kr.

Hækkun fastafjármuna kirkjumálasjóðs er vegna hækkunar á fasteignamati fasteigna. Sú hækkun endurspeglar þó ekki raunvirðishækkun fasteigna því viðhaldskostnaði hefur verið ábótavant í nokkur ár. Greiðslustaða sjóðsins var verulega slæm allt árið 2019 en langtímalán voru öll greidd upp á árinu 2020 eftir að sjóðirnir sameinuðust rekstri Þjóðkirkjunnar-Biskupsstofu.

Kristnisjóður

Ársreikningur kristnisjóðs fyrir árið 2019 er í vinnslu.

Tekjur kristnisjóðs eru hluti af kirkjujarðasamkomulaginu og eiga að jafngilda 15 prestslaunum.

Rekstur kristnisjóðs skilaði tæpum 59 millj. kr. í tekjuafgangi. Tekjur sjóðsins voru 152,5 millj. kr. sem er hækkun frá fyrra ári. Veittir styrkir úr sjóðnum voru 69,5 millj. kr., allt frá 100 þús. kr. til 11,3 millj. kr.

Launakostnaður kristnisjóðs var innheimtur frá Biskupsstofu með kostnaðarhlutdeild en starfsmenn sjóðsins fengu laun sín greidd með launakeyrsly hjá Fjársýslu ríkisins.

Allar eignir kristnisjóðs eru veltufjármunir.

Jöfnunarsjóður sókna

Ársreikningur jöfnunarsjóðs fyrir árið 2019 er endurskoðaður.

Tekjur jöfnunarsjóðs sókna eru 18,5% af sóknargjöldum til þjóðkirkjusafnaða. Tekjurnar eru viðbót við önnur sóknargjöld sem ríkið greiðir sóknum landsins.

Tekjur sjóðsins á árinu 2019 námu 380 millj. kr.

Úthlutaðir styrkir námu 388 millj. kr. og annar rekstrarkostnaður nam 8,5 millj. kr. Fjármunatekjur sjóðsins námu 18,9 millj. kr.

Tekjuafgangur jöfnunarsjóðs árið 2019 var 1,8 millj. kr. sem leggjast við sjóð til úthlutunar styrkja.

Nánast allar eignir sjóðsins eru veltufjármunir.

Drög að fjárhagsáætlun 2021

Drög að fjárhagsáætlun Þjóðkirkjunnar – Biskupsstofu fyrir árið 2021 er fylgiskjal með máli þessu. Kirkjuráð hefur ekki lokið við gerð fjárhagsáætlunar, breytt tímasetning kirkjuþings skýrir dráttinn en nauðsynleg vinnugögn hafa ekki legið fyrir fyrr en nýlega. Þau drög sem fylgja skýrslu þessari eru því eingöngu til kynningar á stöðu mála og þeim áskorunum sem kirkjan stendur frammi fyrir. Eins og fyrr segir var fjárhagsáætlun fyrir árið 2021 unnin með aðstoð frá ráðgjafasviði KPMG. Fyrstu drög að áætluninni voru unnin af fjármálastjóra og starfsmanni KPMG í samráði við starfsdeildir og eftir kostnaðarliðum núliðandi árs. Í fyrstu drögum var tekjuhalli áætlunarinnar um 334 millj. kr. Sem fyrr segir var haldinn fundur með forseta kirkjuþings, formanni fjárhagsnefndar kirkjuþings, biskupi Íslands, skrifstofustjóra, fjármálastjóra og framkvæmdastjóra kirkjuráðs en einnig fundaði kirkjuráð um málið. Niðurstaðan var að skera þurfti niður í öllum liðum eins og hægt var. Eftir niðurskurð er tekjuafgangur fjárhagsáætlunar Þjóðkirkjunnar – Biskupsstofu 27,4 millj. kr. Fjárhagsáætlun fyrir árið 2020 var með 54,2 millj. kr. halla en rekstrarkostnaður hefur farið talsvert fram úr þeirri áætlun meðal annars vegna launahækkana sem ekki var gert ráð fyrir í áætlun.

Mikilvægt er að stjórnendur temji sér öguð vinnubrögð og veiti ekki heimildir fyrir gjöldum eins og launahækkunum eða fjárfrekum verkefnum nema í samræmi við gerða áætlun.

Frumvarp til fjárlaga ársins 2021 liggur ekki fyrir og var fjárhæð greiðslu ríkisins vegna viðbótarsamnings ríkis og kirkju í fjárhagsáætlun kirkjunnar því áætluð.

Kirkjuráð hyggst leggja fjárhagsáætlun Þjóðkirkjunnar – Biskupsstofu fyrir framhaldsfund kirkjuþings sem fyrirhugað er í nóvember.

Fylgiskjöl:

- 1) Drög að fjárhagsáætlun Þjóðkirkjunnar – Biskupsstofu fyrir árið 2021.